

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Педагогічний факультет

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

«ПОЛІТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ»

Освітньо-професійна програми Практична психологія

2-й рік навчання, 2-й семестр (для бакалаврів)

Форма навчання (денна, заочна)

Галузь знань

05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність

0.53 «Психологія» («Практична психологія»)

Освітній рівень

Бакалавр

**Кафедра
та викладач**

Кафедра практичної психології

Викладач: **Каськов Ігор Васильович** – кандидат психологічних наук, доцент

Лінк на профіль викладача на сайті факультету:

<https://pf.udu.edu.ua/fakultet/struktura/kafedry/kafedra-praktychnoi-psykholohii-fpp/vykladachi-kafedry-prps>

Лінк на профіль викладача у Google Scholar :

<https://pf.udu.edu.ua/fakultet/struktura/kafedry/kafedra-praktychnoi-psykholohii-fpp/vykladachi-kafedry-prps>

E-mail: i.v.kaskov@npu.edu.ua

Лінк на курс в Moodle (для денної форми навчання): <https://moodle.udu.edu.ua/course/view.php?id=4179>

Лінк на курс в Moodle (для заочної форми навчання): <https://moodle.udu.edu.ua/course/view.php?id=4179>

**I. Основна
мета/цілі навчання**

Метою викладання освітнього компоненту «Політична психологія» є підготовка майбутнього практичного психолога засвоєння системи політико-психологічних знань, формування політико-психологічного світогляду студентів, а також розвиток практичних умінь і навичок психологічної компетентності студентів в оцінці політичних процесів.

–Основними завданнями вивчення освітнього компоненту «Політична психологія» є: систематизація основних теоретичних понять, категорій дисципліни «Політична психологія»; поглиблення та розширення знань з політології, загальної та соціальної психології стосовно розвитку та оцінки політичного процесу, діяльності політичних партій, політичних лідерів та психології груп у політиці; формування наукових уявлень про закономірності розвитку психіки людини в умовах політичної діяльності; розширення знань про закономірності і механізми існування політичної влади як головного об'єкту політичної

психології; поглиблення наукового розуміння сутності і психологічного змісту політичної діяльності, політичної поведінки, політичної свідомості; обґрунтування психологічної специфіки поведінки та оцінки діяльності індивіда, партій, рухів.

**II. Місце
навчальної
дисципліни в
освітній програмі**

*Навчальна дисципліна вибіркова
Цикл професійної підготовки*

**III. Обсяг
навчальної
дисципліни**

	<i>Денна ф.н.</i>	<i>Заочна ф.н.</i>	<i>Заочна ф.н.(термін навчання – 1.10)</i>
<i>Кількість кредитів</i>	3	3	
<i>Загальна кількість годин</i>	90	90	
<i>Лекційні заняття</i>	14	5	
<i>Практичні заняття</i>	8	3	
<i>Семінарські заняття</i>	5	-	
<i>Самостійна робота</i>	63	72	

**IV. Короткий зміст
навчальної
дисципліни**

Змістовий модуль 1.
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади політичної психології

Тема 1. Політична психологія як наука, її становлення

1. Аналіз предмету, задач, функцій та принципів політичної психології.
2. Характеристика методів політико-психологічного дослідження.
3. Обґрунтування етичних принципів діяльності політичного психолога.
4. Психологічний аналіз поняття політичної культури.
5. Обґрунтування структури, рівнів, типів та функцій політичної культури.
6. Характеристика чинників, які зумовлюють політичну культуру суспільства.

Тема 2. Політична влада як головний об'єкт політичної психології

1. Порівняння поглядів різних науковців на психологічну природу політичної влади.
2. Характеристика психологічних функцій влади у сучасному суспільстві.
3. Психологічний аналіз компонентів політичної влади.
4. Аналіз проблеми мотивації політичної влади.
5. Обґрунтування особливостей та рівнів легітимності політичної влади. Легальність та легітимність політичної влади.
6. Характеристика психологічних факторів легітимізації і делегітимізації влади у суспільстві.

Тема 3. Психологічні основи політичної соціалізації і ідентифікації особистості

1. Характеристика сучасних теорій політичної соціалізації особистості.

-
2. Аналіз факторів й етапів процесу політичної соціалізації, його основні функції і завдання.
 3. Характеристика проблеми ідентифікаційних практик особистості в політичній психології.
 4. Обґрунтування основних завдань, типів і видів процесів ідентифікації.

Тема 4. Політична свідомість як психологічний феномен

1. Обґрунтування поняття та видів політичної свідомості.
2. Аналіз особливостей політичної самосвідомості.
3. Характеристика феномену політичного менталітету, його елементів.
4. Аналіз індивідуальних особливостей політичного мислення різних осіб.
5. Обґрунтування змісту понять «політичні ідеології» та «громадська думка».
6. Характеристика особливостей політичної свідомості людей різного віку.

Рекомендовані інформаційні

Змістовий модуль 2. Суб'єктивні виміри у політичній психології

Тема 5. Політична психологія особистості та лідерства

1. Обґрунтування ролі у політичному процесі біологічного, психологічного та соціального компонентів особистості.
2. Аналіз критеріїв особистісно-професійної моделі політика.
3. Обґрунтування особливостей політичної соціалізації.
4. Характеристика чинників, які обумовлюють становлення політичного лідера.
5. Обґрунтування структури особистості політичного лідера.
6. Аналіз особистісних якостей, значимих для становлення політичного лідера.

Тема 6. Психологія груп у політиці

1. Обґрунтування типів малих груп у політиці.
2. Характеристика груп-команд лідера.
3. Аналіз політичної психології соціальних класів.
4. Вияв особливостей мас як носіїв суспільної свідомості.
5. Аналіз психологічної специфіки масових рухів і політичних партій.

Тема 7. Політична комунікація

1. Аналіз принципів, функцій і способів політичної комунікації.
2. Характеристика переговорів, коаліцій, політичних угруповань як явищ політичного процесу.
3. Аналіз феноменів у політичному процесі: політична інтрига, політична змова, політична мімікрія, психологічна війна, політичний анекдот.
4. Обґрунтування психологічних особливостей політичних технологій.
5. Аналіз особливостей політико-психологічних передвибірних та виборчих технологій.

Тема 8. Психологічні аспекти соціальних криз

1. Характеристика психологічних аспектів соціальної кризи.
 2. Аналіз особливостей функціонування людини в умовах індивідуальної свободи. Чинники, які заважають цьому.
 3. Обґрунтування особливостей соціально-політичної напруженості у суспільстві. Корупція як суспільно-політичний феномен.
-

4. Аналіз психологічних проблем політичного насилля, його типи.
5. Характеристика психологічних аспектів політичного тероризму.

Детальні теми лекційних, практичних занять, питання до іспиту, теми і завдання для самостійної роботи, список джерельної бази та інше містяться на курсі у Moodle:

Лінк на курс в Moodle (для очної форми навчання): <https://moodle.udu.edu.ua/course/view.php?id=6997>

Лінк на курс в Moodle (для заочної форми навчання): <https://moodle.udu.edu.ua/course/view.php?id=7183>

V. Результати навчання

Інтегральна компетентність: Здатність самостійно та комплексно розв'язувати задачі в сфері початкової освіти, у професійно-педагогічній та науково-пошуковій діяльності вчителя дослідницького та інноваційного характеру.

№	Результати навчання	Компетентності
1	ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій у політичній психології.
2	ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги	ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
3	ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки	ФК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом політичної психології ФК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення функціонування та розвитку політичного суспільства
4	ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.	

VI. Порядок і критерії оцінювання

Форми поточного контролю: Модульні контрольні роботи.

Методи поточного контролю: усне опитування, тести, практичні завдання.

Форма підсумкового контролю: Екзамен

Методи підсумкового контролю: письмове опитування (екзаменаційні білети включають тестові питання (закриті та відкриті питання) та 1-не практичне завдання)

Розподіл балів, які отримують студенти

			Поточний контроль	Підсумкові

Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					
Тема 1.1	Тема 1.2	Тема 1.3	Тема 1.4	Тема 2.1	Тема 2.2	Тема 2.3	Тема 2.4	МКР	
5	5	5	5	5	5	5	5	20	6

Розрахунок рейтингових балів за видами контролів (Денна ф.н.)

№ п/п	Види діяльності	Коефіцієнт (вартість) виду	Кількість робіт	Результат
1	Практична робота на заняттях (усні відповіді, тести)	4	5	20
2	Самостійні роботи / лабораторні роботи / участь у вебінарах/тренінгах, що відповідають тематиці даного курсу*	4	5	20
3	Модульні контрольні роботи	10	2	20
4	Екзамен	40	1	40
Підсумковий рейтинговий бал				100

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного та модульного контролів (Заочна ф.н.)

№ п/п	Види діяльності	Коефіцієнт (вартість) виду	Кількість робіт	Результат
1	Практична робота на заняттях (усні відповіді, тести)	10	2	20
2	Самостійні роботи / участь у вебінарах/тренінгах, що відповідають тематиці даного курсу*	10	2	20
3	Модульні контрольні роботи	20	1	20
4	Екзамен	40	1	40
Підсумковий рейтинговий бал				100

*Здобувачу можуть зараховуватися бали за неформальну освіту (участь у професійних семінарах, вебінарах, тренінгах тощо) з відповідних тем курсу (замість окремих видів практичної чи самостійної роботи з курсу). Для цього студент має представити сертифікат учасника і підготувати короткий звіт-аналіз опрацьованих питань.

Важливі зауваги щодо оцінювання!

Якщо навчальна дисципліна завершується екзаменом, максимальна кількість балів, яку здобувач може набрати протягом семестру - 60. Максимальна кількість балів за екзамен – 40. Разом – 100 балів.

До початку заліково-екзаменаційної сесії (якщо вивчення навчальної дисципліни завершується екзаменом) здобувач повинен набрати мінімум **35 балів**. Цей бал не означає зарахування, він просто дає здобувачеві право скласти екзамен. Якщо здобувач не отримав 35 балів, у наступному семестрі він проходить ці навчальні дисципліни повторно на платній основі.

Критерії оцінювання

Під час усних відповідей: повнота та правильність розкриття питання; логіка викладення, культура мовлення, впевненість та аргументованість, використання у відповіді посилань на інформацію з основної та додаткової літератури (підручників, навчальних

посібників та інших методичних видань тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння та самостійні оцінні судження, висновки.

Під час виконання письмових завдань: повнота та правильність розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати самостійні висновки, ступінь сформованості практичних умінь, досвід творчої та пошукової діяльності, акуратність оформлення письмової роботи.

Рівні відповідності критеріям

Високий рівень (90 – 100 балів). Здобувач засвоїв зміст навчальної дисципліни повністю, вільно володіє навчальним матеріалом, успішно і креативно розв'язує завдання різних видів складності, аргументовано висловлює свої думки, займається самоосвітою, може брати активну участь в наукових та творчих проєктах. Виконав усі практичні / самостійні завдання правильно та ґрунтовно. Демонструє здатність пов'язувати теоретичні знання з курсу з практичним досвідом професійної діяльності.

Достатній рівень (80 – 89 балів). Здобувач засвоїв зміст навчальної дисципліни в необхідному обсязі, володіє навчальним матеріалом, виконав завдання до кожної теми, проте у відповідях допускає деякі неточності. Уміння продуктивні, проте без вияву творчості. Здатен працювати самостійно, проте допускає неточності.

Середній рівень (70 – 79 балів). Здобувач засвоїв зміст навчальної дисципліни в повному обсязі, але його знання містять неточності та помилкові судження, уміння проявляються на репродуктивному рівні. Здобувач не може сформулювати самостійні оцінні судження та висновки.

Задовільний рівень (65 – 69 балів). Здобувач загалом опанував навчальну дисципліну, але більшість тем засвоїв поверхово, частково. При виконанні практичних завдань допускає помилки та потребує допомоги викладача чи колег-студентів.

Низький рівень (60 – 64 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну поверхово, володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні, демонструє фрагментарні знання, не може самостійно викласти більшість практичних завдань. Виконав частину практичних / самостійних завдань з суттєвими помилками та недоліками.

Незадовільний рівень: 35 – 59 балів з можливістю повторного складання. Здобувач не засвоїв більшості тем, володіє елементарними знаннями з навчальної дисципліни, не вміє логічно, послідовно, ґрамотно висловлювати думку, практичні уміння не сформовані; **0 – 34 балів з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни.** Здобувач не виконав більшості завдань, не володіє навчальним матеріалом, змістом курсу не оволодів.

VII. Політика курсу

Політика щодо відвідування: здобувачі дотримуються вимог чинного законодавства України, Статуту УДУ імені Михайла Драгоманова

(<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/statut-ukrayinskoho-derzhavnoho-universytetu-imeni-mykhayla-drahomanova>) і Правил внутрішнього розпорядку УДУ імені Михайла Драгоманова (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/pravyla-vnutrishnoho-rozporiadku-udu-imeni-mykhaila-drahomnaova>) відвідують заняття відповідно розкладу, дотримуються етичних норм поведінки. Усі учасники освітнього процесу дотримуються загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності й толерантності. Відвідування занять з курсу є обов'язковим за визначеним деканатом розкладом. За об'єктивних причин (лікарняний, заява) заняття може бути відпрацьованим. Атмосфера на заняттях повинна бути творчою, відкритою до конструктивної критики. Недопустимі запізнення на заняття; списування.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Усі завдання передбачені навчальною програмою мають бути виконанні у встановлений викладачем термін. Практичні та самостійні завдання виконуються вчасно та здаються викладачу у визначені ним терміни. Роботи, що здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчою оцінкою (75% від максимальної оцінки).

Якщо здобувач отримав незадовільну оцінку під час екзамену, в нього виникає академічна заборгованість. Повторно скласти атестацію він повинен до початку наступного семестру в терміни, визначені деканатом.

Якщо здобувач не погоджується з оцінкою підсумкової атестації, він може в день оголошення результатів подати в деканат апеляційну заяву. Наступного дня проводиться засідання апеляційної комісії. За письмового екзамена повторне опитування не проводиться. За усного комісія надає здобувачеві право продемонструвати свої знання. Про порядок складання екзаменів, перескладання і оскарження результатів див. «Положення про організацію освітнього процесу».

У разі неатестації перескладання відбувається з дозволу деканату. Здобувачі можуть здійснювати перескладання результатів навчання відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок контролю якості знань студентів УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок ліквідації академічної заборгованості студентами УДУ імені Михайла Драгоманова» (посилання на Положення: <https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty>).

Політика щодо конфліктних ситуацій. Вирішення конфліктних ситуацій у ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про врегулювання конфліктів в УДУ імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-vrehuliuvannia-konfliktiv-v-udu-imeni-mykhaila-drahomanova>).

Між учасниками освітнього процесу здійснюється партнерська взаємодія, толерантність і повага до кожної особистості.

Політика щодо академічної доброчесності ґрунтується на засадах «Положення про академічну доброчесність в УДУ імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-akademichnu-dobrochesnist-udu>).

Викладач ознайомлює здобувача вищої освіти з правилами поведінки на заняттях, користуванням засобами електронного зв'язку, недопущенням академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування, акцентує увагу на заборону використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань, при використанні Інтернет-ресурсів зазначається використане джерело. Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Умови для інклюзивного вивчення освітнього компонента: дана навчальна дисципліна може викладатися для людей з особливими освітніми потребами. Форми і методи інклюзивного навчання обираються з урахуванням індивідуальних потреб здобувача. Обов'язково поєднуються фронтальні, індивідуальні та групові ФОНД. Традиційні методи навчання поєднуються з інтерактивними і спеціальними (методи педагогічного супроводу та корекції, тощо).

VIII. Основні інформаційні ресурси

1. Головатий М.Ф. Політична психологія – К.: 2001 – с. 7-21, 88-94.
 2. Пірен М.І. Основи політичної психології: Навчальний посібник. – К.: Міленіум, 2003. – С. 1-45.
 3. Слюсаревський М. Політична психологія як наука: порівняльний аналіз шляхів становлення і розвитку за рубежом і в Україні // Психологія і суспільства. – 2009. - № 4. – С. 107-118.
 4. Цимбалістий Б. Політична культура українців // Сучасність. – 1994. - №4. – С. 77-90.
 5. Слюсаревський М. М. Поведінковий підхід у політичній психології: термінологічний тезаурус, основні напрями і проблеми // Соціальна психологія. – 2010. – №1 (39). – С. 3–17.
 6. Матвеев С. О. Політична психологія. Навчальний посібник. -Київ: ЦУЛ, 2003.-216с.
-

7. Медвідь Ф. Національні та національнодержавні інтереси України у перехідний період: політикоправовий аналіз // Вісн. Львів. унту внутрішн. справ. – 2000. – № 1.

Допоміжні

1. Бебик В.М. Менеджмент виборчої кампанії: ресурси, технології, маркетинг: Навч.-метод. посіб. – К., С. 7-20.
2. Адлер А. Мотив влади // <http://flogiston.ru/projects/projects.shtml>
3. Бірюкова Г. Психологічна природа владних відносин // Людина і політика. – 1999. – № 1. – С. 24-28.
4. Пірен М. І. Основи політичної психології: навчальний посібник / М. І. Пірен. – К.: Міленіум, 2003. – 418с.
5. Пірен М. І. Публічна політична діяльність: навч. посіб. / М. І. Пірен. – К.: НАДУ, 2009.
6. Пірен М. І. Етнополітичні процеси в сучасній Україні / М. І. Пірен. – К.: УАДУ, 1999.
7. Пірен М. І. Політична еліта та проблеми політичної елітаризації українського суспільства / М. І. Пірен. – К.: УАДУ, 2001.
8. Політологічний енциклопедичний словник: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К., 1997. Політологія у схемах, таблицях, визначеннях. – К.: Вид-во Європ.ун-ту, 2001. – 178с. – С.35-40

Розширений список джерел та інформаційних ресурсів з навчальної дисципліни розміщено у системі MOODLE.

*Обговорено та затверджено на засіданні кафедри практичної психології
(Протокол № 6 від 15 січня 2025 р.)*